

# S w ě t o z o r,

nehaciněšší spis obrázkový k rozšíření užitečných známostí  
pro Čechy, Moravaný a Slováky.

Číslo 48.

Wychází každou sobotu.

1855.

(Obyvatelé vysočiny středoasiatské.)



Wysočina střední Asie.

Mezi 30° a 50° severně šířky od chvalinského (kaspického) moře až ku baikalskému jezeru, a od pramenů Indu až ke čisté zdi rozprostírá se nesmírná vysočina (vysoko nad moře povýšená země, Hochland), gegizto některý dílowé, ačkolí wrchy negsan, předece k nevyšším wrchům země náležejí. Gestí to spogení svých hor, nesmírných skalist a rozlehých rowin, gichž nejměříší pausší Kobi čili Čamro gest. Wysoke rowiny tyto působí dwoje, od sebe oddělená pohory, rozdílná mimo to také co do prostianství a výšty. Wysočinj obsahuje rowinu tibetskou a weliskou pausší Kobi; wyšinát se 4 i 10 tisíc stěwječ nad hladinou mořskou a obsahuje asi 100,000 mil čtverečných. Západnj, rowina to tranšká čili Persie, nenj z anplna 7000 řř. wysoká, a neobsahuje přes 34,000 mil čtverečných. Co do délky obnášejí obě asi 300 mil od východu k západu, co do šířky pak 60 i 200 mil.

Přirodní vlastnosti a způsob země těchto gsau gestí velmi málo vystaumány, tak že ge dokonale

wyřsati nemožná. Podnebí (klíma) gest za přejínanou wysokeho položenj těch zemj velmi studené, předece se wyřsá rostlinstwo na mnoze dárj a w aurodněšších částkách pasau se celá stáda divokých konj. Ze zde dříwe přjbyty četných a wyběsanych národů byly, dokazují rozwaliny chrámů a hrobů, nalezající se na mnohých zde wrřích. Nyněšším obywatelstwem wysočiny té gsau kočující kmenowé mongolšij, přjznáwající se k náboženstwí Dalajlamskému; na pautech svých wodj sebau nesmírná stáda konj, welblaudů, kráw, owcj a loz, genž ge wyšemi potřebnostmi k žiwobytj dostatečně zaopatřují; při tom předej mrawy a obyčejí swými o mnoho před ostatnjmi národy.

Pausší Kobi, puštinám africkým se podobající, záleží ze swausty (masly) neplodného písku, genžto bylínstwa dokonce gsau prost, níde wody nemá.

Nlegední národowé, přjhrnuwše se od východu na Europu naši, zwlášťe pak Tataři čili Mongolowé a g., wyšli nysššle z wysočiny této. Watže



náseľ, čož veľmi gest podvrné a neobčecné. Kráľstewé zdegglj odwozugi púwod swing ode slance, Kóčensstj naproti tomu od měsice! Poruďš Burnes nastjwim gebnoho z oněch, byl od něho velmi wliďné a dobrotiwé přigat. Pewnůstka geho bylo 175 wě-  
žemi opatřena, woda pať pro pořebru geho domáčj dobýwala se ze studně 18 jáhů zhlauwj. Gakož sa-  
ma ta pewnost, tať i přiležěj gí slawenj poslyto-  
waly wěrný obraz hlawnjho města tohoto knjzete.  
Podlaha w palácu byla drahými koberci pokrytá.  
Cestugjcjmú hosti byly předloženy gisté ořechy na  
zlatě mjsě. Přes tři sta národnjch náčelnjků a otčů  
čelednjch oslawowalo přjtomnostj swan dwůr tohoto  
knjzete, kteržj velmi potom bájí, aby s wláďau an-  
glickau w přátelstě spolky wstaupl. Odtud podal  
se cestownjř k řece Kunj řeceně, pať se dostal gda  
wedlé běhu gegjho do hlawnjho města fraginy Džud-  
pur, kwětaucjho knjzetstwj w zemi Kadžastan.  
Panownjř gegj, genuž sausednj knjzeta Maratstá  
wálstau hrejli, před několika lety wzal na sebe twár-  
nost swatěho, jawřel se do domu swěho a neobčowal s  
nřžádným člowěkem, leč s taměgšjmi pohanstými  
mnichy a paustewnjky. Po celých deset let tjm způ-  
sobem se přetwarowal, až řdyž widřice ta se pře-  
hnala, tuť on, slojw habjt, wstaupl na swětlo,  
zmocnil se wlády, a ukrutně ztrestal wšedky ty swé  
náčelnjky, kteržj po čas geho přetwarowánj genu  
se zpronewěřili anebo aspoň pobežřelými stali. Tu  
dobu panugeť on tať mocnau rukau a tať samowolně  
w fragině swě, gakož toho mľde ginde w Indii spa-  
střiti nelže. Na cestě do Adžmiru, gebiněho města  
w celě wýchodnj Indii, kdež st wořitele wzhwagi —  
neboť ostatnj Indowé wzhwagi zdržowatele —  
nawstřjwřl poruďš Burnes swatau řeku, w nřž fa-  
žďy kaupagcej se negen swé wlasnj, ale i swých přj-  
buznjch hřjchj zmywá. Několiko taměgšjch obywa-  
telů, nalezagcej se práwě w řece, prosili ho o al-  
mužnu, ugšřugjce geg, žeby mu to nastrže nie na  
střodu nebylo, že newěřejm čli newprawowěřejm  
gest; gebině ať gum hogně peněz kargu, pať se ofau-  
pá, a gistě že mu budau wšedky geho hřjchj odpu-  
šřeny.

Grad Škofjnjn w Čechách.

Čtyry míle od hlavního města Prahy a hodinu od  
velikého a pěkného zámku Widimí leží v boleslavském  
fragi starý, zpustlý hrad Skokotín na stěle u pro-  
střed blubokého, lesem hustým lesem zarostlého údolí.  
Zbytky okragných hradeb obrovské pevnosti, hrůzopl-  
ná, dílem rumem zasypaná stěpení, vysokostřmjí,  
okrahlá věž, kteráž svůj stín vážně nercili pohráž-  
divě dolů přes stálu na okolní lesy sesílá, vše to  
vzbuzuje obdivování neohrožené pilnosti stavitelů,  
gimžto v dávných, temnosledých časích talová díla  
vyměsti bylo možno. Degevis mluví o původu to-  
ho nepřítelů velikého lidštěho obydlí, a jen co nám  
staré pověsti negistého o něm zachovaly, věrně  
zde nassemu čtenářstvu zdeliti můžeme. — Povídá se  
totiž, že v nedávnějších dobách české historie negaly  
Dokor byl jeho zaslubatelem. Tehdáž přy, gak ten-  
to hrad byl staven, platil střech pšenice 9 křepcarů,  
střech žita 6, a střech gečmena 3 fr. Alkoli toto ur-  
čité podání z tak dávných časů nám se zdá býti po-  
bezřelé, gelikoz téhdáž křepcar u nás byl neznámým  
penizem, ufazuje to přece, gak každý sám se domyslí,  
velikau a neobychčanu lacinost v Sedách. Syn toho  
Dokora, gemul od otce slečna z hradu Widimského 34



manželku byla určena, zamířoval sobě na odpor tomu dcera rytíře Hausky, a po smrti otce stoučeně za manželku ji pogal. Brazený rytíř Widimský, chtě urážky této pomstiti, nepřátelsky oblehnul Dkoře na jeho hradě, kterýžto, ačoli udatně se bránil, byl přemožen, a k rychlému odchodu se svým lidem přinucen, načež se ginde hlauk w české zemi usadil. Jeho hrad zatím se stal potom laupěžnickou pelesí. Mezi jinými laupěžnickými rytíři, genž zde přebývali, slycháme také o galém Petrowském častotráte wyprawowati. Oméno Petrowského gest w Čechách tak známé, že i příslowj o něm powstalo, ldyž o negafém slaredém neb nepřjwětivém člověku se mluwj: „Kauká gako Petrowský“, a každá bába a každé dítě zagistě také něco o Petrowském powjdati umj. Tento Petrowský byl prý muž sukowitě, weliké poslawy, bystřého zraku, a slaredého čela, a se swými laupěžnickými celau fraginu mezi Mělníkem a mladou Boleslawi welmi znepokogowal. Gedenau přepadnul s nimi Selenický mlyn, nedaleko Mělníka, nassel wssak tak tuhý odpor, že mnozi z jeho lidu byli raněni, a geden laupěžnj také w kruté seči o ruku přissel. Wztekem rozláčený Petrowský zaskljal se, a slibowal pomstu. Brzo na to ukázal se sám we mlyně, gsa přewlečen za bohateho měšťana, a ucházal se o ruku mlynářowé dcery. Gak za několik dnj s domáci dcerau lépe byl seznámen, wedl gi gafoby náhodau na procházku do lesa, kde na jeho zapísknutí čjhagjci laupěžnjci ze swých záloh wyškocili, uleknuté newěsty se chopili, a na Kokořjn w hustém lese lezjci gi dowlekli, kde dřjwe o čest připrawena, pak spálena býti měla; ginj ale wyprawugi, že s utatau rukau nazpět domu měla býti poslána. Stará bába, genž mezi laupěžnjky se nacházela, gijto se také Petrowský důwěřowal, pohnutá autrpností nad newinným dčewcem, chopila gi za ruku, ldyž wssični twrdě swali, a wywedla gi skrytan, gi genom a Petrowskému powědomau, podzemni chodbau z hradu do hlubokého údolj, ukázawši gi stranu, kudy se ku potoku dostane, kterýž gi dále do mlyna otcowa powede. Aby wssak we dne, ldyby se schowati měla, hlad netr-pěla, naplnila gi kapsy brachem. Na cestě domu wssak hogně geg traušiwši, kudy ku potoku se ubjrala, wyprawowala doma, co se s nj bylo dalo. Mělnjčtj měšťané, genž dāwno gij nebezpečného sausedu toho se sprostili čtělí, nemešťali tēd, oznámewanau sobě hrachem pospānanau celau a skrytan chodbau hrad Kokořjn přepadnauti, a laupěžnjky zničiti. A to byl smutný konec powěšného Petrowského, welikého laupěžnjka.

Gest ale domněnj bēgepisčů českých, že tento hrad od Husitů spolu i s býwalým městem Hradským, které proti hradu za údolj stālo, byl rozbořen. Od toho města gestě se spatingj zbytky býwalých hradeb a příkopů, a welmi starý kostelček. Někteřj se také domnjwagi, že tento hrad gest rodným mjstem hrabat z Kokořowa; což se wssak ničjm doklādati nemāje.

Proti hradu, bljže Hradšta má se skrytá skalnj rokle nacházeti, kde prý we stāle wydlabaný šip a stopa od lidstě nohy cestu ku podzemni skryšti zname-nā, we které laupěžnjčtj rytíři korigt swau uschowāwali. Gij za dāwných časů bylo tu na poslady kovanā, a gestě nynj nalezagi se na skalnjch stēnách wsseliké napisy, poblē nichjby se zde poslady nale-

zati mēly. Čtiwost po nich w 18. stoletj znoma se wzbudila, neboť byly náhodau na bljzku rozličně, zlatem epremowané kostelnj raucha nalezeny, a mnozi se dali tēž do kopānj we hradu samem, čimj se mnohá komnata a leckteré klenutj zřjdišo. Někteřj měšťané Wssenensstj nalezli w sausednj rokli staré penjze, a gak po čase opět sem přišli, nassli zase penjze, ty ale lezely swrdchem na hlině, kterauž po nehpřwě byli wykopali. Divali se zjhāru, odkud by tyto penjze byly spadly, a hle, we spletených wětwech starého smrku nad nimi wisela koženā krabice, wškem gij tak sešlá a protřhanā, že penjze z nj z wěššjho dílu gij byly wypadaly. Brzo na to nassel se w lese pod býwalým městem Hradským stjbrný zwonek, od Martina Wlōnfka litý, a z počátku nyněššjho stoletj při dobývānj pārezu nassli železnau sčrānku. Byla prý naplněna starými peněžmi welikosti freycaru, aspoň mnoho takowých penjzů od židů bylo prodāwāno. To na se obrátilo pozornost Řepjnského úřadu, domnělj nálezcowé poslady byli zatčeni, ale nic z wyprawowānj gegich u wěřegnost nepřišlo; ostatně to k nowému kopānj na poslady dalo přjcinu.

Hodinu cesty od hradu toho lezj w přjwětivěššj, otwřeně fragině weš Kokořjn se zámčkem, pod gehožto zahradau se nalezagi staré základnj zdě nemalé welikosti, a pod nimi we stāle mnohé weliké šlepy, čili raděgi we stāle wyselané přjbytky, gakh se také we skalnatých údoljch u Truskawny, Semanowic a Widjmi hogně spatruje. Byly prý zálohy neb útočiště laupěžnjky; zdā se wssak, že někteřé proto do těchto nepřjstupných skal wtešāny byly, aby se w nich w nebezpečných wognách leppšj magetnost sausednjch wesničānj gistěgi utrwāti mohli. Roku 1801 byly tyto šlepy, genž pod zámčkau zahradau se nacházegi, wyrumowaný a wyčiščený, poněwadž se domnjwalo, že s jinými hlauk wšelānjm skryšsemi spogeni gsan. To se wssak nepotwrdilo, anjz gich určení neb ančel určité mohl wyprávān býti; snad to na těchto záklādch wywedné stawenj bylo ona laupěžnickā peles; neboť k němu přjstup ze strany od údolj gestě podnes nelehký gest k nalezenj. — Při tomto pátrānj wssak přēdce wsselicos se nasslo, totiž zlomený lāmen na třenj bārew, několik špicěk od šipů, seleru neobypčegně podobý, malā ostruha, a stjbrný penjz welmi hrubého rázu. Z toho penjzu mohli bychom sanditi, že se obchod nassich fraganů gindj až do Sedmihradské, Měsdawy, Walachie a Bosny wztahowal, neboť gen w těchto zemjch byly penjze takowého rázu nalezeny. Gest tento penjz geden z nehpřwěššjch pokusů w mincowānj, a saubjc poblē mince Filipa II. krāle Wlacedonského, zdā se, že snad peněžobitec sám obrazu hlavy na něm wyraziti gestě dofonale neuměl.

Z pozděššjch držitelů hradu Kokořjna známé r. 1444 rytjře Jan a z Bezdědic, o němžto bēgepisice gen co o osobě méně důležitě se zmjňuje, který umřew zadluženj r. 1446, tento hrad i s dēdinami k němu náležegjci swému wěřiteli, panu Záwššowj z Klišstěina, postaupiti musel. W 16tém stoletj náležel rytjřowi Hynkowi Beřkowšskému z Sebiřowa, o němžto wssak nic zewrub powědjti nemāžeme, anjz nám znāmo, gak bljzko byl přjznen s tehdeššjm zběhlým diplomatem, Radoslawem Beřkowšským ze Sebiřowa, nehpřwěššj pjsākem krālowštwj českého (t 1537), kterýžto





Orav. Rotofijn m. (č. d. d. d.)

nedaleko obtud ležiej panstwj Liboch r. 1513 od pa-  
nů Kinských byl koupil.

Z počátku 17. století náležel Rotofijn i s Be-  
zděží a Dobřovicí rodu Berků z Lipy a Dubu, a  
byl roku 1622 vsazen nemovitý statek pana Wá-

clawa Berků byl konfiskován, uvažal se nej-  
vyšší hejmistr král. čest. hrabě Adam z Wald-  
steina ve statek Rotofjinský, kterého potom na hra-  
bata ze Swertů, a posléze na knížata z Roha-  
nu přestel.